

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Συνοίγια. Γιορτή σε ανάμνηση του «συνοικισμού» των κοινοτήτων της Αττικής. Γιορταζόταν προς τιμήν της Πολιούχου Αθηνάς στις 16 του Εκατομβαιώνος (σημερ. Τέλη Ιουλίου - αρχές Αυγούστου).

Παναθήναια. Η κυριότερη γιορτή της Αθήνας προς τιμήν της πολιούχου θεάς Αθηνάς. Γιορτάζονταν κάθε πέντε χρόνια κατά τον πρώτο μήνα του αττικού έτους. Εκατομβαιώνα (σημερ. μέσα Ιουλίου έως μέσα Αυγούστου) και διαρκούσαν τέσσερις μέρες. Η ίδρυσή τους αναγόταν στον μυθικό βασιλιά Εριχθόνιο και από το 566 π.Χ., οπότε και επισημοποιήθηκαν, περιλάμβαναν: χορούς παρθένων νέων, λαμπαδηφορία, γυμνικούς αγώνες (με έπαθλο τους περίφημους παναθηναϊκούς αμφορείς) και τέλος, κατά την 28η του Εκατομβαιώνος, τη μεγάλη πομπή των Παναθηναίων, δηλ. τη μεταφορά των προσφορών και του ιερού πέπλου της θεάς κρεμασμένου πάνω σε τροχοφόρο πλοίο, από το Δίπυλο στην Ακρόπολη.

Αδώνια. Γιορτή προς τιμήν του θεού της βλάστησης και παρέδρου της Αφροδίτης Αδώνιδος. Γιορταζόταν στο τέλος του καλοκαιριού, όπως και σε άλλες πόλεις, και κύρια στοιχεία της ήταν ο θάνατος και η ανάσταση ομοιώματος του νεαρού θεού, που περιέχει καθαρό τον συμβολισμό του θανάτου και της ανάστασης της φύσης.

Μεγάλα Μυστήρια. Γιορτή προς τιμήν της Δήμητρας και της Περσεφόνης, που γιορταζόταν στο τέλος του Βοηδρομίωνος (σημερ. αρχές Οκτωβρίου) ως προετοιμασία των Ελευσινίων Μυστηρίων. Περιλάμβανε:

- α) τον «Αγερμό» ή την «πρόρρηση», δηλ. την πρόσκληση για τη συγκέντρωση των μυστών
- β) «Άλαδε Μύσαι», δηλ. την κάθοδο των μυστών στη θάλασσα του Φαλήρου όπου λούζονταν
- γ) την πομπή από το Ελευσίνιο της Αγοράς των Αθηνών προς την Ελευσίνα διά της Ιεράς οδού
- δ) τα Μυστήρια στο Ελευσινιακό Τελεστήριο.

Πυανόψια. Γιορτή προς τιμήν του Απόλλωνος, που γιορταζόταν τον μήνα Πυανοψίωνα (σημ. μέσα Οκτωβρίου - μέσα Νοεμβρίου). Είχε ευχарιστήριο χαρακτήρα και περιλάμβανε την προσφορά των πρώτων καρπών, των «απαρχών», και την περιφορά της «ειρεσιώνης», που ήταν κλαδί ελιάς φορτωμένο με καρπούς.

Θεσμοφόρια. Γιορτή προς τιμήν της Δήμητρας και της Περσεφόνης. Γιορταζόταν στα τέλη του μήνα Πυανοπιώνος (σημερ. τέλη Οκτωβρίου) και είχαν για στόχο τους την ενίσχυση της καρποφορίας.

Οσχοφόρια. Διονυσιακή γιορτή των αρχών του Πυανοπιώνος, συνδεδεμένη και με τη Σκιράδα Αθηνά που ήταν θεότητα της βλάστησης. Όσχους ή Όσχες, δηλ. κλαδιά αμπελιού με σταφύλια, κρατούσαν δύο νέοι επικεφαλής της πομπής, που ξεκινούσε από το «εν Λίμναις» ιερό του Διονύσου και κατέληγε στο τέμενος της Αθηνάς Σκιράδος, κοντά στο Φάληρο. Είχε ευχαριστήριο χαρακτήρα για το τέλος του τρύγου.

Απατούρια. Γιορτή του μήνα Πυανοπιώνος με κοινωνικό κυρίως χαρακτήρα, που γιορταζόταν με αφορμή την εγγραφή των αγοριών και των κοριτσιών στους καταλόγους των ελευθέρων πολιτών της Αθήνας. Γίνονταν θυσίες σε πολλούς θεούς, συνηθέστερα στον Δία Φράτριο και στην Αθηνά Φρατρία.

Χαλκεία. Γιορτή του τέλους του Πυανοπιώνος (σημερ. μέσα Νοεμβρίου) προς τιμήν αρχικά της Αθηνάς Εργάνης και αργότερα και του Ηφαίστου. Ήταν κυρίως γιορτή των χειρωνακτών και των χαλκέων, από τους οποίους πήρε και το όνομά της.

Αλώα. Γιορτή προς τιμήν της Δήμητρας, της Κόρης και του Διονύσου, με σκοπό την ενίσχυση της βλάστησης και της καρποφορίας. Γιορταζόταν στα τέλη του Ποσειδεώνος (σημερ. μέσα Ιανουαρίου). Χαρακτηριστικό της γιορτής ήταν η τοποθέτηση φαλλών στα καλλιεργημένα χωράφια και οι αισχρολογίες και τα σκώμματα που αντάλλασσαν όσοι συμμετείχαν στη γιορτή

Τα «κατ' αγρούς Διονύσια». Γιορτή προς τιμήν του Διονύσου, που γιορταζόταν τον μήνα Ποσειδαιώνα (σημερ. μέσα Δεκεμβρίου - αρχές Ιανουαρίου). Περιλάμβανε τα λεγόμενα «σκώμματα εξ αμάξης» που εκστομίζονταν από μασκαρεμένους αγρότες, τα «φαλλικά άσματα» και τα «ασκώλια», δηλ. χορούς νέων πάνω σε αλειμμένους με λάδι ασκούς.

Λήνιαια. Γιορτή προς τιμήν του Διονύσου με οργιαστικό χαρακτήρα, που γιορταζόταν τον μήνα Γαμηλιώνα (σημερ. μέσα Ιανουαρίου - μέσα Φεβρουαρίου). Το όνομα της γιορτής είχε σχετιστεί παλαιότερα με τους «ληνούς», δηλ. τα πατητήρια των σταφυλιών, αλλά πιθανότερο φαίνεται ότι προέρχεται από τις μαινάδες, που ονομάζονταν «λήναι» και συμμετείχαν με εκστατικούς χορούς στη γιορτή.

Ανθεστήρια. Σημαντικότερη γιορτή του Διονύσου, που γιορταζόταν κατά τον μήνα

Ανθεστηριώνα (σημερ. μέσα Φεβρουαρίου - μέσα Μαρτίου) και περιλάμβανε τα «Πιθοίγια» (μέρα κατά την οποία άνοιγαν τα πιθάρια με το καινούργιο κρασί), τις «χόες» (μέρα του «ιερού γάμου» του θεού με τη σύζυγο του άρχοντα βασιλιά) και τους «χύτρους (μέρα λατρείας και προσφορών στους νεκρούς).

Διάσια. Η μεγαλύτερη γιορτή του Μειλίχιου Διός κατά τα κλασικά χρόνια. Γιορταζόταν τον μήνα Ανθεστηριώνα (σημερ. μέσα Φεβρουαρίου - μέσα Μαρτίου), με σκοπό να ζητήσουν την εύνοια από τον θεό για τα ζωντανά, αλλά και τα νεκρά μέλη της οικογένειας.

Τα μεγάλα ή «εν άστει» Διονύσια. Μεγάλη λαϊκή γιορτή προς τιμήν του Διονύσου Ελευθερέως, που θεσπίστηκε από τον Πεισίστρατο στα μέσα του 6ου αιώνα π.Χ. αιώνα. Γιορταζόταν από την 8η ως την 13η μέρα του Ελαφηβολιώνος(σημερ. μέσα Μαρτίου - αρχές Απριλίου) και διαρκούσε 6 μέρες. Κυριότερο στοιχείο αυτής της γιορτής ήταν η περιφορά του φαλλού (στοιχείο γονιμότητας) και η παρουσίαση των δραματικών παραστάσεων.

Θαργήλια. Κοινή γιορτή του Απόλλωνος και της Αρτέμιδος. Γιορταζόταν κατά τον μήνα Θαργηλίωνα (μέσα Μαΐου - μέσα Ιουνίου) και περιλάμβανε δύο εκδηλώσεις: α) την προσφορά των «θαργήλων άρτων», με την οποία εκφραζόταν ευγνωμοσύνη για την καρποφορία, και β) την περιφορά των «φαρμακών», με την οποία εξασφαλιζόταν ο εξαγνισμός της πόλης.

Πλυνήρια. Γιορτή προς τιμήν της Αθηνάς με καθαρήριο χαρακτήρα. Γιορταζόταν κατά τον μήνα Θαργηλίωνα (σημερ. μέσα Μαΐου - μέσα Ιουνίου) και περιλάμβανε τον καθαρισμό του ναού της Πολιάδος Αθηνάς στην Ακρόπολη και τη μεταφορά του ιερού ξοάνου της στο Φάληρο, όπου πλενόταν στη θάλασσα για να καθαριστεί από τον «προσιζάνοντα ρύπον» των κακών πράξεων των ανθρώπων.

Αρρηφόρια. Γιορτή προς τιμήν της Αθηνάς, που είχε σκοπό την ενίσχυση της βλάστησης και της ευφορίας των καρπών. Γινόταν τον μήνα Σκιροφοριώνα (σημερ. μέσα Ιουνίου - μέσα Ιουλίου) και περιλάμβανε τη μεταφορά από δύο παρθένες «αρρηφόρους» ορισμένων μυστικών αντικειμένων από τον «οίκο των αρρηφόρων» δίπλα στο Ερέχθειο, σε έναν υπόγειο χώρο κοντά στο ιερό της «εν κήποις Αφροδίτης».